

Toplum 5.0'ın Türkiye'deki Karşılığını Aramada Güven Kavramının Lisansüstü Tez Çalışmaları ile Anlaşılması Üzerine Bir Araştırma

Mustafa Atilla ARICIOĞLU*

*Necmettin Erbakan Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi İşletme Bölümü, Konya, Türkiye,
maaricioğlu@gmail.com (Corresponding Author/Sorumlu Yazar)

Makale Bilgileri	ÖZ
Makale Geçmişi Geliş: 07.11.2021 Kabul: 08.12.2021 Yayın: 29.12.2021 Anahtar Kelimeler: Toplum 5.0, Güven, Lisansüstü Tez, Türkiye	Endüstri 4.0 sürecinin varlığı Toplum 5.0 ile anlamlandırılmaya çalışılmasının temel gerekçesi devrimlerin toplumsal, siyasal ve ekonomik etkisini araştırma ile açıklanabilir. Bu da aslında toplumsal yapıları ve ekonomik ilişkileri tanımlamada kullanılan örgütlerin bu gelişmeleri nasıl anladığı ile yakından ilişkilidir. Çünkü toplum 5.0 kendisini; şeffaflık, açık ilişki ve paylaşım üzerinde anlatmaktadır ki, bu da güvenin varlığının ne denli önemli olduğunu gösterir. Çalışmada işletme alanında yapılmış tezler üzerinden örgüt temelli bir analiz yapılmaya çalışılmıştır. Çalışmada erişilebilen 193 tez incelenmiş olup bulgu ve yöntem açısından incelendikten sonra, amaç, uygulama ve sonuçlar bağlamındaki tutarlılık üzerinden ulaşıkları çıktılar incelenmiştir. Çalışma sonucunda tezlerin neredeyse tümünün nesnelci yöntemi tercih ettiği, araştırma tasarımında araştırma problemini açıklamanın belirginleştiği ve uygulamayı yönlendirmenin daha dikkate alındığı görülmektedir. Veri toplama aşamasında anket yöntemlerinin kullanıldığı, az sayıda da ikincil kaynaklar üzerinde çalışmaları yürütüldüğü anlaşılmaktadır. Kullanılan ölçeklerin yabancı ve yerli olduğu, büyük ölçüde nicel yöntemi tercih edildiği belirlenmiştir. Sonuçları değerlendirilmesinde ise güvenin yeterli düzeyde olmadığı, farklı aktörlerin farklı düzeylerde kurduğu ilişkilerin sonuçlarının özetle şuna işaret ettiği görülmektedir ki; güvenin geliştirilmesinin Toplum 5.0 için Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu güçlü bir referanstır. Ancak bunun için büyük ölçüde ve kapsamlı birçok değişken ve parametrenin iyileştirilmesinin gerektiği görülmektedir.

A Research on Understanding the Concept of Trust in Searching for the Equivalent of Society 5.0 in Turkey with Postgraduate Thesis Studies

Article Info	ABSTRACT
Article History Received: 07.11.2021 Accepted: 08.12.2021 Published: 31.12.2021 Keywords: Society 5.0, Trust, Graduate Thesis, Turkey.	The main reason for trying to make sense of the existence of the Industry 4.0 process with Society 5.0 can be explained by researching the social, political and economic impact of the revolutions. In fact, this is closely related to how organizations used to define social structures and economic relations understand these developments. Because society 5.0 itself; It tells about transparency, open relationship and sharing, which shows how important the existence of trust is. In the study, an organization-based analysis was tried to be made over the theses made in the field of business. 193 theses accessible in the study were examined and after examining them in terms of findings and methods, the outputs they reached through consistency in the context of purpose, practice and results were examined. As a result of the study, it is seen that almost all of the theses prefer the objectivist method, explaining the research problem in the research design has become clearer and directing the application is more taken into consideration. It is understood that survey methods were used in the data collection phase, and a small number of studies were conducted on secondary sources. It has been determined that the scales used are foreign and domestic, and the quantitative method is mostly preferred. In the evaluation of the results, it is seen that the trust is not at a sufficient level, and the results of the relations established by different actors at different levels indicate that; It is a strong reference that Turkey needs for Society 5.0 to develop trust. However, for this, it is seen that many variables and parameters need to be improved to a large extent and comprehensively.

Atf/Citation: Arıcıoğlu, M. A. (2021). Toplum 5.0'ın Türkiye'deki karşılığını aramada güven kavramının lisansüstü tez çalışmaları ile anlaşılması üzerine bir araştırma, *Five Zero*, 1(1), 13-33.

"This article is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/). (CC BY-NC 4.0)"

GİRİŞ

Toffler (1981) Şok'un diğer adı Gelecek Korkusunu kitabın girişinde anlatırken, bunun için beş yılı geçirdiğini ifade etmektedir. Beş yıl içerisinde okumalarının yanı sıra çok sayıda insanla görüştüğünü ve “gelecek korkusunun” uzak olamayan bir korku, değişim hastalığı olduğunu ve bunun ilginç kısmının ise insanın buna ilişkin uyum/adaptasyonunun özellikle toplumsal bağlamda yeterli olmadığını vurguladığını söylemektedir.

Bu gelecek korkusu belki de ilerlemeci bir tarih anlayışının geçerliliği üzerinden “insan ötesi” bir boyuta geçiş gibi Fukuyama (2003) ironik bir gerekçe ya da De Landa (2007;15) nın belirttiği gibi aslında tarihin çizgisel olmadığından kaynaklanmaktadır.

Ancak görünen o dur ki üretimin itme gücünden ağbağların çekme gücüne doğru koşturan insan, geçmiş ile geleceğin arasındaki ilişkiyi anlamaya, anlamlandırmaya ve adlandırmaya çalışmaktadır. Bu bağlamda sayılar ile adlandırılan, çoğaltılan devrimlerin arka planındaki karlılık, kazanç ya da güç güdüsü devrim adı ile kendine haklı bir konum bulmaktadır. Endüstri 4.0'da aslında adı önceden yani bitmeden/yaşanmadan konan bir devrim olarak sahnede yerini almış gözükmektedir. Dijital bir dönüşüm için biçilmiş kaftan olan ekonomisi gelişmiş ülkeler bu “gerekçe” ile yeniden geometrik bir büyüme ve yeniden “kendi tarih yazınlarına” ilişkin bir metafor gerçekleştirmektedirler. Ancak bu durum tek boyutlu bir gelişim olmadığından dijital dönüşümün toplumsal karşılığına/mizanpajına ilişkin de bir öngörümleme ortaya koymuşlardır: Toplum 5.0.

Ancak yeni ya da yeniden ele alınan birçok kavram ve topluma dair ilişki biçimlerinin temel kavramlar üzerinden sorgulanıp, öğrenilmeye çalışması toplumların ve insanların sahip oldukları hafızasının gereği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada da güven kavramının Toplum 5.0 için anlamı tartışılıp, güvenin Türkiye'deki karşılığı işletme örgütleri üzerinde sorgulanarak, 5.0 için ne ölçüde hazır bulunduğu ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Bilim + Teknoloji+ Yenilik=Toplum 5.0 ise Güven ?

Devrimler kendilerini yaşayacak toplumlar ister ve onları inşa ederler. İlk devrim sanayi toplumuna adım atmalı, ikinci devrim sanayi devrimini yaşayan modern toplumu, üçüncüsü modern toplumu sorgulamayı öğreten post modern toplumun yapı taşlarını ortaya koyarken, şimdilik sonuncusu olan devrim de kendini “anlayacak” bir toplumun varlığını inşa etme hakkını kendisinde görmektedir.

Endüstri 4.0 ile bireysel ve toplu olarak şirketler ve sektörler bağlamında maliyetleri düşürme, esnekliği artırma, hızı artırma ve kaliteyi iyileştirme vaadi, ancak bundan daha fazlasını verebilecek teknolojilerin gelişmesi operasyonel ve stratejik gelişim açısından uyumun sağlanmasına katkı sağlar (Olsen ve Tomlin, 2020).

Bunun için karşılıklı çalışabilirlik, sanallaştırma, özerk yönetim, gerçek zamanlı yeteneğin kullanımı, hizmet oryantasyonu ve modülerlik gibi temel ilkeler üzerinden çalışır (Koh vd., 2019). Bununla ilgili olarak da IOT, yapay zekâ, veri yönetimi, siber güvenlik gibi araçlarda sürecin varlığı için kullanılan araçlardır. Ancak süreç sadece üretimle ilgili değildir. Ya da her devrimde olduğu gibi ekonomik, politik, toplumsal karşılıklar üzerinden devrimler anlaşılmaya çalışılır. Bu bağlamda Endüstri 4.0 sektörel ve ekonomik olarak (Lasi vd., 2014):

-Yenilik dönemleri daha kısa bir hale gelirken, başarı için de belirleyici bir rol üstlenmektedir.

-Pazarın artık satıcı pazarı olduğu kesinleşirken, ürünlerin bireyselleşmesi ve bir parti büyüklüğü üzerinden sipariş ve lojistiğin düzenlenmesi kural olma yönünde ilerlemektedir.

-Yeni gereksinimleri nedeniyle, daha yüksek esneklik ürün geliştirmede, özellikle üretim

için belirginleşmektedir.

-Sorunla başa çıkmak için belirtilen koşullar, daha hızlı karar verme prosedürleri gereklidir. Bunu için azaltılmış hiyerarşik yapı ve ademi-merkeziyetçi örgütlenme biçimlerine ihtiyaç bulunmaktadır.

-Artan kıtlık ve buna bağlı fiyatlardaki artış ile ekolojik ve sosyal değişim, kaynakların verimliliğini önemli hale getirmektedir. Özellikle endüstriyel bağlamlarda sürdürülebilirliğe yoğun bir odaklanma gerekir. Amaç, ekonomik ve ekolojik verimlilik artışını sağlayabilmektir.

-Otomatik çözümleri ile çok yönlü operasyonların yürütülmesi, çeşitli adımlarda üretimi bağımsız olarak kontrol eden ve optimize eden “otonom” üretim hücreleri gibi operasyonel, bağımsız ve analitik bileşenlerden oluşur. Bu da giderek artan makineleşme ve otomasyon yardımı ile iş sürecinde giderek daha fazla teknik yardım ve fiziksel çalışmaya katkı sağlar.

-Dijitalleşme ve ağ oluşturma sonucunda tüm imalat ve imalat destekleyicilerinin artan dijitalleşmesi ile kontrol ve analiz fonksiyonlarını destekleyebilen artan miktarda aktör ve sensör verisi toplanmaktadır. Dijital süreçler, aynı şekilde artan teknik bileşenler ağının bir sonucu olarak gelişir ve dijitalleşmenin artmasıyla birlikte üretilen mal ve hizmetlerin, tamamen dijitalleştirilmiş ortamlara taşınır. Bunlar itici güçler, simülasyon, dijital koruma veya sanal yanıt gibi yeni teknolojiler için arttırılmış gerçeklik araçları süreçte rol oynar.

-Minyatürleştirme eğilimi ile birlikte, önemli ölçüde daha iyi performansla sahip cihazlar ve bilgisayarlar birkaç santimetreküp üzerine kurulabilir. Bu yeni uygulama alanları özellikle üretim bağlamında ve lojistik ile ilgili kolaylık ve çeviklik sağlamaktadır.

Endüstri 4.0'ın kapsadığı bu ve diğer gelişmeler sonucunda toplumun yasal, politik, istihdam, teknoloji, ön yargılar ve bunlarla birlikte dijitalleşmenin nasıl öğrenileceği/algılanacağı ile yönetileceği Japonya Ekonomi Organizasyonu olan Keidanren tarafından ele alınmış ve Toplum 5.0'ın temelleri atılmıştır (Keidanren, 2016). Nitekim, Toplum 5.0, Japonya tarafından başlatılan beşinci aşamadaki insan merkezli yeni bir toplum vizyonudur. Toplum 5.0 ile bilim, teknoloji ve yenilik (STI) faaliyetlerinin ileriye dönük bir modelini bir ekosistem perspektifi ile STI politika incelemesi istatistiksel analizler kullanılarak Almanya ile karşılaştırmalı olarak yürütülmektedir. Bu sayede bilgi, teknoloji ve yenilik ile ilgili riski en aza indirmek ve üretkenlik ile büyümeyi canlandırmak hedeflenmektedir. Diğer bir ifade ile sosyal refahı arttıracak bilgi ve değer yaratıldığı akıllı toplum inşası hedeflenmektedir (Fukuda, 2020).

Toplum 5.0'ın temel şeması, verilerin “gerçek dünyadan” toplanması ve bilgisayarlar tarafından işlenip, sonuçların gerçek dünyada uygulanması üzerine kuruludur. Bu aslında bildiğimiz örnekler üzerinden bizlere kendisini hatırlatır: Klima ünitelerinin mekanların sıcaklıkları ayarlaması, trenlerin zamanında çalışması ve birçok elektrikli/elektronik cihazın kullanımı gibidir. Doğal olarak bu durumda Toplum 5.0'ı farklı kılan nedir? Sorusu akla gelmektedir. Cevapta ise detaylar ve fonksiyonel bir entegrasyon geçerlidir. Örneğin tüm evin değil sadece kullanılan kısmın akıllı cihazlar tarafından ayarlanarak sıcak tutulması, enerji, ulaşım, tıbbi bakım, alışveriş, eğitim, iş alanında tüm sistemlerin birbiriyle entegre olmuş bir biçimde konforu sağlayacak olması şeklinde tanımlanabilir (Deguchi vd., 2020).

Toplum 5.0'da Sosyal İnovasyon yoluyla yaratılan yeni değer, bölgesel, yaş, cinsiyet ve dil boşluklarını ortadan kaldırır ve çeşitli bireysel ihtiyaçlar ile potansiyel ihtiyaçlara göre özelleştirilmiş ürün ve hizmetlerin sağlanmasına olanak tanır. Sahip olunan mobilite de, sağlık hizmetleri, tarım, gıda, imalat, afet kontrolü, enerji ve daha pek çok alanda çeşitli zorlukları çözme potansiyelini göstermektedir (Salgues, 2018). Diğer taraftan toplumun huzurunu önemser ve ilişki ağının hem doğru hem de nitelikli

bir biçimde kurulmasını sağlar (Hooker, 2019). Böylece bütünleşmiş bir toplumun gelecekteki kabulü veya reddinin sağlanması tanımlanmış olur. Bunun yanı sıra Toplum 5.0'ın kabulü için; algoritmik dürüstlük, yeterlilik, şeffaflık ve esnekliğin yanı sıra insan olmayan akıllı ajanlarla uygun şekilde ilişki kurma istekliliğinin olması gerekir. Ancak bu ilişki düzeyinde temel koşul adanma/aldatılmama üzerine sağlam ve dürüst bir bağ kurmayı ister (s.13). Bir diğer ifade ile güven ve güvenin bileşenleri temel aktör olarak karşımıza çıkar. Finansal yapının işleyişi ve ekonomik akışkanlıklar da buna bağlı olarak yapılandırılır ve ilerler (Deguchi vd., 2020). Nitekim ekonomik kalkınmışlık ve gelişmenin güven temelli ilişkilerin sonucu olan kamusal sosyal sorumluluk ile doğrudan ilişkili olduğu (Potocan, 2020) akıllı makineler ile insan merkezli ilişkinin çelişkinin çözülmesinde antropolojik ve sosyolojik araştırmalara göre güvenilirlik ve nitelikli ilişki analizlerinin katkı sağlayacağı ileri sürülmektedir (Gladden, 2019).

Toplum 5.0 inşası ve sürdürülebilmesi için gelişmiş bir hizmet platformuna dayalı refah için ortak toplumsal altyapının önemi ile insan merkezli toplumsal ilişkilerin düzenlenmesinde toplumsal duyarlılığın rolü dikkat çekicidir (Onday, 2019). Bu önem sadece aynı toplumsal yapı içerisinde olmayıp farklı kültürler arasındaki ilişkinin yürütülmesi, ortak platform üzerinden paylaşım ile bilgi aktarımının sağlanması ve ilişkilerin ortak bir ideal için kullanılması bağlamında da karşımıza çıkmaktadır (Salgues, 2018). Güvenin bu denli merkeze doğru hareket etmesinde;

- İş birliği kavramının etkili bir aktör haline dönüşmesi ve ilişki düzeyinde belirleyici rol oynaması,
- Süreçlerin tek bir makine ve/veya kişi hatta grup tarafından yapılamayacak olması,
- İnsan-insan ilişkisinin dışında insan merkezli tüm makine ve nesne ilişkilerinin şeffaflık üzerinden yürütülmesi,
- Paylaşımın bir tercih değil gereklilik haline dönüşmesi,
- Rekabetçilik yapısında ortaya çıkan değişimin artması,
- Hız ve sanallığın belirleyici olması,
- Geri besleme sisteminin de yaygın ve şeffaf bir platform üzerinden yürütülmesi,

Nitekim bölgesel bağlamda bile yaşanan sorunların ve krizlerin çözümlenmesinde sadece şirketlerin değil STK'ların ve yerel yönetimlerinde sürece dahil olması, hukuki sonuçların yerelden küresele taşınması bunun tipik örneklerinden birisi olarak görülebilir (Goede, 2020).

Tanımını yapmanın pek de kolay olmadığı bir kavram olarak güven; kimisine göre, bütün evren için gerekli olan bir riütel (Simpson, 2012) kimisine göre onaylamak anlamında kullanıldığında kendi koşullarınıza ve değerlerinize uygunluk (Sapienza vd., 2013) ya da profesyonel iş yaşamı açısından ele alındığında bireylerin örgüt içerisindeki bireylerin/çalışanların özgüvenine saygı duyacak özgürlüğü sağlamak olarak tanımlanabilir (Baier, 2013). Athos ve Pascale (2000: 65) güveni, doğruluk, uyum ve iş birliği, iyileştirme çabası, nezaket ve tevazu, intibak, benzeşme ve benzeri manevi çabaları sıralayan Matsusistha 'ının yaklaşımına dikkat çekmektedirler.

Güvenin türü ne olursa olsun Shapiro, Sheppard ve Cheraskin (1992), McAllister (1995), Hosmer (1995); toplumda, ailede ve ulus varlığının oluşumu ile devamında temel rol oynamaktadır (Fukuyama, 2000). Bu da toplum 5.0 için güvenin ne anlama geldiğini göstermede, üstlendiği temel rolü anlamada ve olmadığı durumlarda toplumsal riskin ne denli büyük olduğunu fark etmede önem arz etmektedir.

YÖNTEM

Çalışmanın amacı; Toplum 5.0'ın temel bileşenlerinden olduğu kabul edilen güven faktörünün

Türkiye'deki karşılığını işletmeler ve işletmelerin paydaşları bağlamında araştırarak Toplum 5.0 sürecinin işlerliğini bir yönü ile ortaya koymaktır.

2000-2021 arasında yürütülen tezler Anabilim/bilim dallarına göre ayrıldığında Yönetim ve Organizasyon alanında 123, Üretim Yönetimi ve Pazarlama'da 59, Muhasebe ve Finansman alanında ise 12 adet tez bulunmaktadır. Yönetim ve Organizasyon alanında olanlar için zaman zaman örgüt ve yönetim başlıkları seçilmiş olmakla birlikte ilişkili/iççe girmiş çalışmalar daha yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır. Üretim Yönetimi ve Pazarlama çalışmalarında ise Pazarlama lehine 54'e 5 gibi bir dağılım ortaya çıkmakta olup, tedarik zinciri üzerine yürütülmüş çalışmalar Üretim Yönetimine dahil edilmiştir. Son olarak tanımlanan çalışmalar ise tümüyle Finansman alanı ile ilişkili olup; kriz, ekonomik göstergeler, borsa vb. alanlarla ilgili incelemeleri içermektedir.

Çalışılan tezler; araştırma tasarımı, veri toplama ve veri analizi aşamalarını kapsayan toplam 24 araştırma kıstası üzerinden değerlendirilmiştir. Yöntem olarak Özen'in (2000) "Türk Yönetim Organizasyon Yazınında Yöntem Sorunu: Kongre Bildirileri Üzerine İnceleme" başlıklı çalışmasından yararlanılmıştır.

Tablo 1. Tezlerin Ana Bilim Dallarına Göre Dağılımı

Anabilim/Bilim Dalı	Sayı
Yönetim ve Organizasyon	123
Üretim Yönetimi ve Pazarlama	60
Muhasebe ve Finansman	11
Toplam	193

Değerlendirme: Ele alınan lisansüstü tezlerle ilgili olarak Özen'in (2000) ele aldığı; araştırma tasarımı, veri toplama ve veri analizi aşamalarını kapsayan toplam 24 araştırma kıstası dikkate alınmıştır.

Örnekleme: Çalışmanın örnekleme belirlenirken Yüksek Öğrenim Kurumunun (YÖK) Ulusal tez merkezi veri tabanı kullanılmıştır. 29.10.201 tarihinde YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında "Güven" araştırılmış ve erişime açık 721 adet teze ulaşılmıştır. Bu tezler içerisinde konu olarak "İşletme" seçildiğinde 52'si doktora ve 141'i yüksek lisans olmak üzere toplamda 193 tez¹ çalışması belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları ve Süreçleri

Araştırma da kullanılan ölçütler Tablo 2'de sunulmaktadır:

Tablo 2. İncelemede Kullanılan Ölçütler

I. ARAŞTIRMA TASARIMI	
1.	Araştırmanın yönetsel varsayımı Nesnelci, Öznelci
2.	Araştırmanın temel amacı: Betimlemek (keşifsel araştırma), açıklamak (nedensel araştırma- karşılaştırmalı, deneysel), betimlemek ve açıklamak
3.	Araştırmanın misyonu: Kurama katkı, Kurama katkı ve uygulamayı yönlendirmek, uygulamayı yönlendirmek
4.	Hipotez testi: Var (açıkça belirtilmiş), var (üstü kapalı), yok
5.	Hipotez geliştirme yaklaşımı: Klasik yaklaşım (kuramdan ampirik çalışmaya), grounded yaklaşım (ampirik araştırmadan kurama)
6.	Araştırmanın incelediği konu: (Açık uçlu)
7.	Araştırma konusunun kaynağı: Yabancı yazın veya uygulama, Türkçe yazın veya uygulama
8.	Yönetimsel/Örgütsel olguların kültürlerarası geçirgenliğine ilişkin varsayımı: <i>Evrensel, görelî, hem evrensel hem görelî</i>
9.	Analiz düzeyi: <i>Mikro (birey, grup), meso (örgüt/ler), makro (sektör/ler, toplum/lar)</i>

¹ İncelenen 193 lisansüstü tez kaynakça listesinde belirtilmiştir.

II. VERİ TOPLAMA

10. **Örneklem Türü:** *Olasılıklı örnekleme (tesadüfi, sistematik, katmanlı, kümeleme), olasılıksız örnekleme (kolayda, kota, boyutsal, yargısal, çığ), tam örneklem*
11. **Örneğin niteliği:** *(Açık uçlu; örneğin, yönetici, işgören....)*
12. **Optimum örnek büyüklüğü:** *hesaplanmış, hesaplanmamış*
13. **Veri toplama yöntemi;** *Anket, görüşme, gözlem, ikincil kaynaklar, karma*
14. **Anketse, kullanılan ölçeğin kaynağı:** *Yabancı ölçek aynen kullanılmış, yabancı ölçek uyumlanmış, yabancı ölçekle özgün sorular bütünleştirilmiş, özgün ölçek geliştirilmiş*
15. **Ölçeğin güvenilirlik ve geçerlilik düzeyi:** *Yurtdışındaki güvenilirlik/geçerlilik düzeyleri verilmiş, Türkiye'deki güvenilirlik/geçerlilik düzeyleri verilmiş, hem yurtdışındaki hem Türkiye'deki güvenilirlik/ geçerlilik düzeyleri verilmiş*
16. **Sosyal beğenilirlik etkisi:** *Kontrol edilmiş, kontrol edilmemiş*
17. **Anketin uygulanma yöntemi:** *Posta yoluyla, elden (katılımsız), elden (katımlı)*
18. **Görüşme yöntemi:** *Planlı, yarı planlı, plansız*
19. **Gözlem yöntemi:** *Katılımsız, katımlı*
20. **İkincil veri yöntemi:** *Literatür taraması, doküman, istatistikler*

III. VERİ ANALİZ AŞAMASI

21. **Veri analiz yöntemi:** *Niceliksel, niteliksel, niceliksel ve niteliksel*
22. **Niceliksel analiz yöntemleri:** *Tek değişkenli (ortalama, frekans, yüzde, ...), iki değişkenli (korelasyon, Ki kare, Phi, t testi, ...), çok değişkenli (Çoklu Regresyon, Diskriminant analizi, Kovaryans analizi...)*
23. **Niteliksel analiz yöntemleri** *Klasik yöntemler (ardışık yakınsama, tasvir yöntemi, analitik karşılaştırma, domain analizi, ideal tip analizi), yorumsamacı yöntemler (içerik analizi, söylem analizi, semiotik, konuşma analizi)*
24. **İstatistiksel paket programları kullanımı:** *Kullanılmış kullanılmamış*

(Özen, 2000).

Verilerin Analizi

Araştırma Tasarımı

Tezlerdeki yöntemsel varsayımın %99'unu "Nesnelci yaklaşım" olduğu ve yine 98'inin "Açıklamak" amacı güttüğü görülmektedir. Ele alınan tezlerin %98'inin uygulamayı yönlendirmek amacıyla yapıldığı ve bu bağlamda güvenin varlığına ilişkin farklı gerekçelerle açıklamaların yapıldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Çalışılan tezlerin %28'inde hipotez üretilmiş veya dolaylı olarak belirtilmiştir. Klasik yaklaşımın daha belirgin olduğu (hipotez üretilenlerin tümünün bu yönde tercihte bulunduğu) ve örgütsel güvenin (%51), müşteri satıcı arasındaki güvenin (%22), çalışanların güven duygusu ve yönetici ile ilişkisinin (%11) sosyal medya ile güven ilişkisinin (%4), ekonomik ve finansal gerekçelerin (%7) ile diğerlerinin (%5) şeklinde sıralandığı görülmektedir. Yabancı yazının %78 ile belirleyici olduğu, mikro çalışmaların %78 ile öne çıktığı görülmektedir.

Veri Toplama

Araştırma tasarımının sorunsuz ilerlemesi için belirlenen veri toplama aşamasına ilişkin bulgular Tablo 5'te belirtilmiştir. Tablo 5'e bakıldığında ilk olarak; örnekleme türleri açısından tezlerin %39,74'ünün olasılıklı örnekleme yöntemini kullandığı görülmektedir. Tez çalışmalarının %34,62'inin olasılıksız örnekleme ve %25,64'ünün de amaçsal örnekleme yöntemine göre yürütüldüğü görülmektedir.

Araştırmaya konu olan tezlerin örnek niteliklerine bakıldığı zaman tez çalışmalarının uygulama kısımlarında yöneticiler ile yapılan çalışmaların

%23,23 oranında olduğu görülmektedir. Örgüt içindeki Endüstri 4.0 uygulamaları hakkında en doğru ve sağlıklı bilginin yöneticiler ve iş görenlerden (%21,21) edinileceği düşüncesi de araştırmanın bulguları ile aynı yöndedir.

İncelenen tezlerin çok küçük bir kısmı (%7,07) optimum örneklem büyüklüğünü hesaplamıştır.

Genelinde örneklem büyüklüğü hesaplanmamıştır. Tez çalışmalarının kullanmış oldukları veri toplama teknikleri incelendiğinde daha çok ikincil kaynaklara (%40,40) başvurulduğu görülmektedir. İkincil kaynaklar içerisinde daha çok literatür tarama, doküman inceleme için makaleler-tezler ve kitaplardan ve istatistiklerden faydalanılmıştır. İkincil veri kaynaklarının yanı sıra saha çalışmaları ile de çalışma niteliğini yükseltmek isteyen lisansüstü tezlere de rastlanılmıştır. Bu amaç ile tez çalışmalarının %18,18'i veri toplama yöntemi olarak anket yöntemine başvurmuştur. Anket yönteminin yanında uzman-yönetici görüşmelerine (%20,20) de kayda değer oranda önem verilmiştir. Bu yöntem sayesinde Endüstri 4.0 uygulamalarının sistem içerisindeki durumları hakkında bilgiler edinilmiştir. Tez çalışmalarının %17,17'lik kısmı karma veri toplama tekniği ile yürütülmüş, hem nicel veriler hem de nitel veriler aynı çalışmada kullanılmıştır.

Veri toplama yöntemi olarak anket yöntemini kullanan tez çalışmalarının, kullanılmış oldukları ölçeklerin kaynakları incelendiğinde %45,45'inin özgün ölçek geliştirerek çalışmalarını yürütmüş olduğu görülmüştür. Yabancı ölçek uyumlanan çalışmaların oranı %29,03 iken, yabancı ölçeklerin aynen uygulandığı çalışmaların oranı ise %12,09 olarak belirlenmiştir. Uygulanan ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirliklerinin hesaplanıp hesaplanmadığı değerlendirildiğinde anket uygulayan çalışmaların %50'sinde geçerlilik ve güvenilirlik değerlerinin verildiği, %47,43'ünde ise sadece Türkiye'deki güvenilirlik ve geçerlilik değerlerinin verildiği görülmüştür. Anketlerin uygulanma yöntemleri içerisinde %46,15'inin elden katılımlı olarak yapıldığı, %42,31'inin ise posta yoluyla online olarak yapıldığı görülmüştür.

Veri toplamak için örnekleme türünde olasılıksız örnekleme %49, olasılıklı örnekleme ise %32 oranlarına sahipken, örneklemin niteliği sırasıyla çalışanlar (%63), müşteriler/tüketiciler (%26), yöneticiler (%8) gelmektedir. Hesaplanmamış örneklem büyüklüğü ve anket çalışması %98-%94 oranlarına sahipken, anket yöntem olarak önemli bir büyüklüğe sahiptir (%96). Ölçeğin kaynağı için yerli (48) ve yabancı referanslar (52) yakın olmakla birlikte yerli olanların da yabancı referanslı olma olasılığı rasgele incelemelerde ortaya çıkmaktadır.

Ölçeğin güvenilirlik düzeyi (%54) genelde göz ardı edilirken, sosyal beğenilirlik etkisi kontrol edilmemiştir. Anketler uzaktan (posta yerine kullanılmaktadır) %62, elden (%32) şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Çalışmalarda pek planlama yapılmadığı (%52) ikincil verilerin ise sınırlı alanda kullanıldığı (%12) ifade edilmektedir.

Veri Analizi

Veri analizi için paket programların kullanıldığı (%92) ve istatistiki analizlerin yanı sıra (%89) matematiksel modellerin çalışıldığı anlaşılmaktadır. Niceliksel yöntemlerle yürütülen çalışmaların %68'i çok değişkenli analiz yöntemleri, %18'inin iki değişkenli analiz yöntemi ve %14'ünün tek değişkenli analiz yöntemlerinden yararlandığı görülmektedir.

Çalışma alanını genişletilip özellikle sosyoloji ve kamu yönetimi ile hukuk sosyolojisindeki çalışmaların sürece dahil edilmesi, siyaset bilimindeki çalışmaların irdelenmesi bu çalışmayı genişletecek ve daha anlamlı kılacaktır. Ancak kamu yönetiminde 16, siyasal bilimlerde 9 ve sosyolojide 13 çalışmanın olması hukuk alanında güven ile ilgili bir çalışma yürütülmüş olmaması dikkat çekicidir.

SONUÇ

Bu çalışmada, Türkiye'deki Toplum 5.0 üzerine yapılmış olan tez çalışmalarının yöntemsel ve içerik açıdan değerlendirilmesi yapılmıştır. Yürütülen tez çalışmaları sonucunda çalışmanın alanı ile ilgili olarak güvenin birçok faktöre bağlı olarak ortaya çıktığı ve bunlardan etkilendiği ifade edilmektedir. Artan risklerin güvenin varlığını insanlar, toplumlar ve kurumlar bağlamında test edilmesi aracı olduğu açıklanmaktadır. Ayrıca çalışmaların biri dışında kalanlarının tümü Türkiye'de yapılmış

çalışmalar olup, farklı iller ya da lokalizasyonlarda gerçekleştirilmiştir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki güvenin varlığı ve düzeyi incelenen kimi çalışmalarda öncelikli konu olarak ele alınmamış, güven bir bağlaç değer ya da başka değerlerle olan ilişkisi bağlamında nasıl etkili olduğu/etkilendiği anlaşılmaya çalışılmıştır.

Güvenin çevresel faktörlerin örgütleri etkileyen önemli bir aracı ve belirleyici olduğu görülmektedir. Ayrıca güven bağlamında ele alınan demokrasi, adalet, eşitlik, iş güvenliği, insan kaynakları gibi kavramların güvenle doğrudan ilişkili olduğu bir diğer ifade ile bunların varlığının güvenin varlığını etkilediği, aynı biçimde güvenin varlığının da bunları etkilediği görülmektedir. Birden çok kavram üzerinden yürütülen çalışmalarda ise kavramın/faktörün çalışma yapılan alanla ilişkisi sonuçlarda zaman zaman yer almakla birlikte hangi faktör olursa olsun bunun güvenle arasında bir korelasyon bulunduğu, güvenin bağlayıcılığının öne çıktığı anlaşılmaktadır. Yöneticinin ve liderin değerlendirilmesinde çalışanlar güveni ilk sıraya yerleştirdikleri ayrıca diğer faktörler ile güvenin ilişkisinin ortaya konulduğu görülmektedir. Örneğin, yöneticiye güvenin oluşmasında adaletin ve liyakatin öne çıktığı, yöneticilik ve liderlik tipolojileri için güvenin önem kazandığı görülmektedir. Ancak liderlik ve güven için ele alınan çalışmaların sayısal açıdan yeterliliği olmadığı için doğrudan liderlik türleri ile güven arasında bir yorumlamanın mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. Yöneticinin davranış biçimlerinin yanı sıra iş görenlerle olan ilişki ve iletişim biçimlerinin güvenin algılanması ve değerlendirilmesinde dikkat çekici bir role sahip olduğu görülmektedir. Güveninin toplumsal ve örgütsel gerekliliğinin yanı sıra bireyler için de temel ihtiyaç olduğu, sürdürülebilirlik ve bağlılık için vazgeçilmezliği yine yapılan araştırmaların ortak sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine araştırmaları ortak olarak vurguladığı önemli konulardan birisi de olumsuzluklar ve örgüt içerisindeki yıpratıcı davranışların ve tutumların çalışanların birbirleriyle, çalışanlarla yöneticiler arasında güven yitirilmesine neden olduğudur.

Aynı büyük etki ürün-marka ve müşteri-tüketici ilişkisinde de öne çıkmaktadır. Marka bağımlılığı ve sadakati için güvenin varlığı başat rol oynarken, bun ilişkinin dijital medya-sanal /sosyal medya ortamında daha belirgin bir hale geldiği görülmektedir. Özellikle internet üzerinden yapılan alışveriş ve kurulan ilişki de güven arayışı ve güvenin sağlayacağı referansın sürdürülebilir ilişki için yüksek korelasyona sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Ekonomik faktörler ile oyuncular ve tüketiciler arasındaki bağın tanımlanmasında da güvenin yeri çok farklı değildir. Oluşturulması kadar sürdürülmesi de güven ve onunla ilgili parametreler etrafında oluşmaktadır.

Bunların yanı sıra tez araştırmalarında genel ilişkin çıkarımların öne çıkartılması, kurumsal ve sektörel bağlamda ele alınan örneklemeden uzaklaşmaya neden olabilmektedir.

Bütün bu değerlendirmeler çerçevesinde çalışmaların yürütüldüğü sahanın hangi sonuçlara göre anlamlandırılacağı da daha önemli hale gelmektedir. Nitekim kurumlar ve kurumları etkileyen çevresel faktörlerin güven üzerimden kurdukları bağda güvenin oldukça düşük düzeyde kalması, bu yetersizlik düzeyinin işlem yapma ve ilişki kurmada sektörel ve örgütsel farklılık göstermesine rağmen toplumsal yapı açısından dikkat çekici olduğu söylenebilir. Bazı çalışmalardaki çalışan ile yönetici arasındaki güvenin yüksekliği ifade edilmekte, ancak çalışmaların önemli bir kısmında anlamlılık üzerinden kurulan parametrik ilişkiler bu konuda ilişkinin anlamlılığının ötesine geçmeye izin vermemektedir. Olumluluk hipotetik bir bulgudan daha çok yorumlayıcı bir durum olarak tanımlanabilir. Güvene ilişkin türler üzerinden yürütülen araştırma sayısı çok yüksek olmamakla birlikte güvendedeki yetersizliğin türler açısından da benzer durumlar ortaya koyduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Bu bağlamda Toplum 5.0 için gerekli ve belirleyici olan güven faktörünün toplumsal karşılığının olması için başta örgütler olmak üzere ilgili değişken ve parametrelerde anlamlı iyileştirmelerin

yapılması gerekmektedir. Güvensiz bireylerin ve bireylerle ilişkili grup, kurum ve örgütlerin kazanması gereken şeffaflık, paylaşım ve yeterlilik bu bağlamda güvenin varlığını bütünlemektedir.

Ayrıca yapılan çalışma sonucunda elde edilen bulgular ve analiz sonuçları, yöntem ve analiz başlığı itibariyle benzer çalışmalarla örtüşmektedir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, S. (2020). Franchising sisteminde franchisee performansını etkileyen faktörler: İletişim, güven ve tatmin ilişkisi; İstanbul da bulunan franchising sisteminde çalışan eğitim kurumları örneği [Doktor Tezi, Haliç Üniversitesi].
- Akbay, K. C. (2019). Finans müdürlerinin güç kaynaklarına göre çalışanın algıları ve örgütsel güven arasındaki ilişki [Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi].
- Akdağ, Z. M. (2020). Örgütsel güven ve işe adanmışlık ilişkisi [Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi].
- Akgün, M. K. (2021). Bireysel emeklilik sistemindeki katılımcıların memnuniyet ve güven algılarının incelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi].
- Aksoy, M. (2009). İşletmelerde örgütsel güven anlayışının algılanması ve demografik değişkenler açısından analizi [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi].
- Aktaş, B. G. (2009). Exploring workplace mobbing and its relationship with the concepts of organizational climate and organizational trust [Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi].
- Alhussein, H. (2020). E-ticaret işletmelerinin web site tasarımının müşteri güven memnuniyet ve satın alma niyeti üzerine etkisi [Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi].
- Alsaour, A. (2020). Sosyal ticarete motivasyon, güven ve niyetler: Kuşak perspektifinden bir inceleme [Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi].
- Altay, K. (2021). Asimetrik bilginin, örgüte güven, müşteri memnuniyeti ve sadakati üzerine etkisi: Sigorta sektörü örneği [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi].
- Arı, G. S. (2003). İşletmelerde güven ve personel güçlendirme ilişkisi: Bankacılık sektöründe bir araştırma [Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi].
- Arslan, Y. (2009). Kurumsallaşma ve örgütsel güven ilişkisi [Yüksek Lisans Tezi, Gebze Teknik Üniversitesi].
- Artantaş, E. (2019). Kurum çalışanlarının öğrenen örgüt algılarının iş tatmini ve örgütsel güven algıları üzerindeki etkilerinin incelenmesi: Sağlık Bakanlığı örneği [Doktora Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi].
- Atay, M. (2014). Mobbingin örgütsel güven ve örgütsel sessizliğe etkisi: Bir uygulama [Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi].
- Athos, G. A. ve Pascale, T. R. (2000). Japon Yönetim Tarzı, Çev.Ünal Çağlar, İz Yayıncılık.
- Aydınhan, E. (2019). Web sayfası kullanım kalitesi, güven ve canlı desteğin yeniden satın alma niyeti üzerine etkisi: Online alışveriş siteleri ve müşterileri üzerine bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Gebze Teknik Üniversitesi].
- Aymak, M. (2021). Örgütsel güven ve örgütsel yabancılaşmanın örgüt iklimi etkisi üzerine bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi].
- Aytan, Y. S. (2018). Örgütsel adalet, güven, bağlılık ve vatandaşlığın çalışanların performansına etkisi ve buna yönelik bir uygulama: Esenyurt belediyesi örneği [Doktora Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi].
- Baier, A. (2013). What is trust? (pp. 185-195). Routledge.
- Baykal, Ş. (2018). Sosyal sermayenin özlüderlik, güven ve performans ile ilişkisi [Doktora Tezi, Ankara

- Yıldırım Beyazıt Üniversitesi].
- Berber, S. (2016). Örgütsel güven ve örgütsel bağlılık ilişkisi [Yüksek Lisans Tezi, Nişantaşı Üniversitesi].
- Besen, E. (2017). Birey-örgüt uyumu ve yöneticiye duyulan güven ile lider-üye etkileşimi bağlamında Bursa'da otomotiv sektörü çalışanları üzerinde bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi].
- Bıyıklı, G. A. (2017). Pozitif psikolojik sermaye ile örgütsel güven arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik bir araştırma: Trabzon bölgesindeki Çaykur işletmeleri [Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi].
- Bilgin, N. (2005). Tarımsal kooperatiflerde güven duygusunun ortakların kooperatife bağlılıkları ve performans algılarına etkisi: Tariş'te bir uygulama [Doktora Tezi, Gebze Teknik Üniversitesi].
- Bingöl, Ş. D. A. (2019). Örgütsel güven ve örgütsel bağlılık ilişkisi: İstanbul'da A grubu seyahat acentaları üzerine bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Nişantaşı Üniversitesi].
- Bozkurt, E. (2015). Örgütsel adalet, örgütsel güven ve örgütsel sinizizm arasındaki ilişki [Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi].
- Can, Ü. (2010). Çalışan başarısının artırılmasında performans ölçme değerlendirme ve ödüllendirme sistemi: Güven timleri üzerine bir inceleme [Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi].
- Cengiz, E. (2016). Tedarik zinciri elemanları arasında güven ilişkisi, etik kurallar ve bilgi paylaşımının tedarik zinciri performansı üzerine etkisi [Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi].
- Coşar, T. (2015). The impact of social trust on attitude towards the welfare state: The Case of Turkey [Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi].
- Cömert, A. (2016). Organizasyonlarda çalışanların güven algılarının iş verimliliği üzerine etkileri: Türkiye Radyo Televizyonu Kurumu İstanbul ili örneği [Yüksek Lisans Tezi, Nişantaşı Üniversitesi].
- Çelik, F. (2020). Yöneticilerde algılanan karanlık kişilik özelliklerinin, örgütsel güven ve işten ayrılma niyetine etkisi [Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi].
- Çelik, H. (2018). Toyota's crisis communications and public emotions: Implications for trust repair [Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi].
- Çetin, S. S. (2018). İşletmelerde güven, bağlılık ve vatandaşlık arasındaki ilişkide kültürün rolü: Sigorta sektöründe bir uygulama [Doktora Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi].
- Çetin, Ş. (2011). Hz. Peygamber'in toplumu inşasında izlediği güven politikası [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi].
- Çetinel, E. (2008). Örgütsel güven ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişki üzerine bir örnek olay [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi].
- Çetinkaya, B. (2017). Çalışanların pozitif duygulanım, başkalarına duyduğu güven ve yaşam doyumu düzeylerinin iş motivasyonuna etkileri: Beklenti kuramı yaklaşımı [Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi].
- Çetintaş, E. (2018). Sosyal medya ve e-ticaret kullanıcılarının gizlilik ve güven algılarının değerlendirilmesi: Türkiye – ABD karşılaştırması [Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi].
- Çiftçi, G. E. (2015). Örgütsel sessizlik, işe yabancılaşma ve örgütsel güven ilişkisi [Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi].
- Çolular, N. (2008). İlişkisel pazarlamada güven unsuru ve otel işletmelerinde uygulama [Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi].
- Dağkiran, N. (2019). Tüketici güven endeksi ve tüketim harcamaları arasındaki ilişkinin analizi [Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi].

- Dalay, G. (2007). The relationship between the variables of organizational trust, job engagement, organizational commitment and job involvement [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Darıcan, Ş. (2019). Hastanelerde personel güçlendirmenin iş tatmini, yöneticiye güven ve örgütsel bağlılık üzerine etkisi ve buna yönelik bir araştırma [Doktora Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi].
- De Landa, M. (2006). Çizgisel olmayan tarih: Bin yılın öyküsü. Metis Yayınları.
- Dede, E. (2017). İş güvencesizliği algısının ve örgütsel güven düzeyinin örgütsel vatandaşlık davranışı üzerindeki etkileri: Devlet ortaokulu ve özel ortaokul öğretmenleri üzerine bir araştırma [Doktora Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi].
- Deguchi, A., Hirai, C. Matsuoka, H., Nakano, T., Oshima, K., Tai, M. ve Tani, S. (2020). What Is Society 5.0? DOI:10.1007/978-981-15-2989-4_1
- Deguchi, A., Kajitani, S., Nakajima, T., Ohashi, H. ve Watanabe, T. (2020). From monetary to nonmonetary society. Hitachi-UTokyo Laboratory (H-UTokyo Lab.), 117.
- Değirmenci, P. (2009). Kişilerarası ilişkilerde, örgütte, toplumda güven ve işverenlerin güvene bakışını anlamaya yönelik bir araştırma [Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Demir, Y. (2006). Stratejik insan kaynakları yönetimi açısından performans değerlendirme yöntemlerinin incelenmesi, Güven Sigorta T.A.Ş. için karşılaştırmalı bir model [Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi].
- Demiralp, M. (2018). Personel güçlendirmenin örgütsel güven ve iş tatmini ile ilişkisi: Görgül bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi].
- Demirbaş, E. (2014). An integrative model on the factors affecting consumer's satisfaction, trust and repurchase intention in online shopping [Doktora Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi].
- Demirci, H. (2015). The examination of the relations of personal resources, task significance, trust in supervisor and person- job fit with perceived work engagement: A research study in a sample of employees working in local and multinational organizations [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Demirdöğmez, M. (2020). E-ticaret işletmelerinin kullandıkları kişiselleştirme uygulamalarının müşteri memnuniyeti üzerindeki etkileri: Online müşteriler üzerinde bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi]. <http://193.140.245.211/handle/11452/21857>
- Dinç, S. (2007). Örgütsel güven yaratmada örgüt kültürünün rolü [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Dizer, L. B. (2019). The relationship among organizational justice, trust in manager and organizational citizenship behavior [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Doğan, M. (2013). Satış elemanının dinleme davranışının satış elemanına duyulan güven üzerindeki etkisi: Emlakçılık sektörü üzerine bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi].
- Doğan, S. (2019). Algılanan dönüşümcü liderlik tarzının yöneticiye güven üzerindeki etkisi ve bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Donmaz, A. (2014). E-perakendecilik hizmet kalitesi belirleyicilerinin tüketici davranışlarına etkisi üzerinde güven, tatmin ve itibar unsurlarının rolü [Doktora Tezi, Haliç Üniversitesi].
- Dönertaş, F. C. (2008). Etik iklimin kuruma güven üzerindeki etkisi [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Dülgeroğlu, İ. (2012). Marka kişiliği, hizmetin kalitesi, hizmete duyulan güven ve sadakat ilişkisi üzerine yapısal eşitlik modellemesi analizi [Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi].
- Düzgün, Z. (2015). Tüketicilerin pazarlama karması algısı ve satın alma tarzlarının müşteri memnuniyeti, markaya duyulan güven ve tüketici temelli marka değeri üzerindeki etkileri [Yüksek Lisans Tezi, Doğuş Üniversitesi].

- Ekinler, F. (2015). İşgörenler açısından toplam kalite yönetimi uygulamalarının örgütsel güven üzerindeki etkisi: Örgütsel adaletin aracı rolü [Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi].
- Emek, F. U. (2019). Modeling and testing consumers' overall trust in e-commerce based on trust production antecedents [Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi].
- Er, E. (2019). Örgütsel adaletin örgütsel güven üzerine etkisi: Alanya'daki ilk ve ortaöğretim kurumları üzerine bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi].
- Erbil, A. B. (2017). Örgüte güven, örgütsel değişim ve örgüt içi iletişimin örgütsel sağlık üzerindeki etkisi üzerinde bir araştırma [Doktora Tezi, Okan Üniversitesi].
- Erdil, S. (2011). A model of dyadic trust: Turkish case [Doktora Tezi, Sabancı Üniversitesi].
- Ergeç, S. (2020). Nepotizmin örgütsel güven üzerine etkisi: Hastaneler üzerine bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi].
- Erin, S. M. (2018). Perakende akaryakıt sektöründe şirket itibarı, şirkete güven ve marka memnuniyetinin markaya güven ve marka sadakatine etkisi [Doktora Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi].
- Erol, İ. (2021). Karabük'teki hazır giyim ve tekstil firmalarında çalışan kadınların örgütsel adalet ve güven algılarının örgütsel bağlılıkları üzerine etkisi [Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi].
- Fukuda, K. (2020). Science, technology and innovation ecosystem transformation toward society 5.0. *International Journal of Production Economics*, 220, 107460.
- Fukuyama, F. (2003). İnsan Ötesi Geleceğimiz: Biyoteknoloji Devriminin Sonuçları, Çev. Çiğdem Aksoy Fromm, ODTÜ Yayıncılık.
- Gafurova, M. (2018). Türk-Kırgız ortaklıklarında güven, kontrol ve risk algısı [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Gladden, M. E. (2019). Who will be the members of Society 5.0? Towards an anthropology of technologically posthumanized future societies. *Social Sciences*, 8(5), 148.
- Goede, M. (2020). Society 5.0: We and I. University of Governance/Goede Consultants.
- Gök, H. K. (2019). Markaya, işletmeye ve satış elemanına duyulan güven ve satış elemanının etik davranışlarının yeniden satın alma davranışına etkileri: Elektronik ürünler üzerine bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi].
- Gökalp, M. Z. (2007). Aracı kurumlarda operasyonel risk ve güven faktörlerinin yarattığı sorunlar ve çözüm önerileri [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Gökçe, Y. (2016). Yöneticiye duyulan güven ile çalışma yaşam kalitesinin işten ayrılma niyetine etkisi: Afyonkarahisar'daki 5 yıldızlı otel işletmelerinde bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi].
- Gökçen, Z. G. (2019). Hizmetkâr liderlik, sosyal sürdürülebilirlik, örgütsel güven ve örgütsel özdeşleşme: Aralarındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik bir araştırma [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Gül, N. (2017). Duyusal zekâ ve iş tatmini ilişkisine örgütsel güven ve örgütsel bağlılığın aracılık etkisi [Doktora Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi].
- Gülbahar, H. O. (2021). Algılanan örgütsel politikanın örgütsel güven ve işten ayrılma niyeti üzerine etkisi: Türkiye-Romanya karşılaştırması [Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi].
- Güler, H. N. (2018). Kişilik, örgütsel güven ve bağlılığın duygusal emeğe etkileri ile işten ayrılma niyeti arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik bir araştırma [Doktora Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi].
- Güler, S. (2014). Örgütlerde güven algılamasının örgütsel sinizm üzerine etkisi ve bir araştırma [Yüksek

- Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi].
- Gümüş, T. (2018). Tüketicilerin sadakat düzeyleri ile algılanan hizmet kalitesi, müşteri memnuniyeti ve markaya duyulan güven arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi].
- Gümüştaş, C. (2021). İş sağlığı ve güvenliği bağlamında örgütsel güven ve güvensizliğin öncülleri: Örgütsel ve kurumsal etkiler [Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi].
- Gündüz, K. (2020). Türkiye'de güven endeksleri ve sektör endeksleri arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Gündüz, N. E. (2019). Examination of the relation between consumer's trust – loyalty within relationship marketing in industrial markets [Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi].
- Güneş, İ. (2021). Türkiye'de ekonomi güven endeksi üzerine alternatif bir model önerisi [Doktora Tezi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi].
- Güneş, M. (2020). Güven unsuru bağlamında satış elemanlarının emlak sektöründeki rolü [Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi].
- Güngör, F. (2016). The impact of role modeling on trust, job satisfaction and performance in sales organizations: An empirical study in Turkey [Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi].
- Gürce, E. (2018). Örgütsel politika algısı ve örgütsel güven arasındaki ilişkide güç mesafesinin düzenleyici rolü [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Hüseyinova, L. (2019). Aşırı güven hipotezinin bireysel yatırımcı açısından incelenmesi: Türkiye ve Azerbaycan üzerine bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi]. DSpace@ÖHÜ. <http://acikerisim.nigde.edu.tr/xmlui/handle/11480/7808?locale-attribute=en>
- Hooker, J. N. (2019). Hooker, J. N. (2019). Trusting Algorithms in Society 5.0. In Optimization in Large Scale Problems (pp. 13-16). Springer, Cham.
- Işık, M. (2014). Çağrı merkezlerinde takım çalışması ve örgütsel güven ilişkisi [Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi].
- İlbasan, D. (2019). The relationship between organizational trust, social capital and job performance, a field study in IT sector [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- İlhan, M. T. (2019). Kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin örgütsel güven üzerindeki etkisinin belirlenmesine yönelik bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi].
- İnce, H. E. (2007). Sanal örgütlerde güven unsurunun sağlanmasında iletişimin rolü ve kitabeveleri üzerine bir uygulama [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- İnelmen, K. V. Ö. (2002). Trust in buyer-supplier relationship: A small and medium sized enterprises perspective [Doktora Tezi, Boğaziçi Üniversitesi].
- Kabdulova, E. (2016). The relationship between mentoring functions and psychological empowerment: The role of trust and political skills [Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi].
- Kalaycı, E. (2018). Earned or owned media: Which effects trust-loyalty relationship more? Karabük [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Kale, M. (2016). İşletmelerde güven ve güven düzeylerinin analizi: Gedik Tavukçuluk ve Tarım Ürünleri Ticaret Sanayi A.Ş.'de bir uygulama [Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi].
- Kaleli, N. (2009). Bir işletmede yeniden yapılanmanın çalışanların üst yönetime duydukları güven düzeyine etkisini saptamaya yönelik bir araştırma [Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi].
- Kanten, P. (2012). İşgörenlerde işe adanmanın ve proaktif davranışların oluşumunda örgütsel güven ile örgütsel özdeşleşmenin önemi [Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi].
- Karcıoğlu, M. S. (2013). Örgütsel ortamda algılanan güven düzeyinin sinizm üzerindeki rolü: Atatürk

- Üniversitesi idari personeli üzerinde bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi].
- Kavak, E. (2019). Babacan liderlikle yöneticiye güven arasındaki ilişki [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Esenyurt Üniversitesi].
- Keidanren (Japan Business Federation) (2016). Toward realization of the new economy and society. Reform of the economy and society by the deepening of "Society 5.0". Available at http://www.keidanren.or.jp/en/policy/2016/029_outline.pdf.
- Keskin, B. (2017). Havalimanlarının teknik etkinliklerinin özel ve kamu işletmeciliği yönünden güven bölgesi yaklaşımı ve veri zarflama analizi ile incelenmesi [Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi].
- Kılıç, E. (2015). Otantik liderlik ve örgütsel güven: Bir uygulama [Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi].
- Kılıç, S. (2020). Müşteri açısından elektronik ticarete güven algısı: Çok boyutlu bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Toros Üniversitesi].
- Kırbaşlar, M. (2013). Çalışanların etik iklim algılarının, örgütsel güven algısı ve üretkenlik karşıtı davranışlar ile ilişkilerinin incelenmesine yönelik bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Kocabay, F. (2014). Marka kişiliği, markaya duyulan güven ve etnosentrik eğilimlerin marka sadakatine etkisi, soğuk çay markaları üzerinde bir uygulama ve Didi örneği [Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi].
- Koh, L., Orzes, G. ve Jia, F. (2019). The fourth industrial revolution (industry 4.0): Technologies' disruption on operations and supply chain management. *International Journal of Operations and Production Management*, 39 (6-7-8), 817-828.
- Korkmazıyrek, Y. (2020). Örgütsel güven ve psikolojik sözleşme ilişkisinde profesyonel bürokrasi etkisi [Doktora Tezi, Başkent Üniversitesi].
- Koyuncu, H. (2019). Psikolojik sözleşme ihlalinin örgütsel güven ve örgütsel özdeşleşme üzerine etkisi: Karabük Üniversitesinde bir uygulam [Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi].
- Köksal, O. (2012). The impact of trust and perceived insider status on organizational citizenship behavior and aggression within the terms of social exchange theory [Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi].
- Kurnaz, G. (2016). Hizmetkâr liderlik ile örgütsel güven ilişkisi üzerine bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi].
- Kuru, B. (2017). Algılanan etik liderlik, politik davranış ve örgütsel güven etkileşimi: Tuzla (İstanbul) ilçesinde resmi okullardaki öğretmenler üzerinde bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Kuşçuluoğlu, S. (2008). The roles of organizational justice, trustworthiness, trust and propensity of trust in the relationship of lmx with ocb and job satisfactio [Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Kütük, C. (2006). Trust in organization and self-efficacy's relation with upward influence tactics [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Lasi, H., Fettke, P., Kemper, H. G., Feld, T. ve Hoffmann, M. (2014). *Industrie 4.0. Wirtschaftsinformatik*, 56(4), 261-264.
- Lee, B. (2014). Örgütlerde kültür ile güven arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Meral, Y. (2015). İşletme birleşmelerinde özdeşleşme, güven, iletişim, kültür ve süreç adaletinin, çalışanların iş doyumu üzerindeki etkileri: Bankacılık sektöründe bir araştırma [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Mezhdinov, M. (2017). Tüketicini markaya duyduğu güven ve marka sadakati arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi].

- Mor, N. (2015). Online tüketici davranışları açısından algılanan risk ve güven faktörlerinin davranışsal tüketici niyetleri üzerindeki etkileri ve bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Naktiyok, S. (2015). Dönüştürücü liderlik ve örgütsel desteğin örgütsel bağlılık ve işten ayrılma niyetine etkisi: Örgütsel güven algısının aracı rolü [Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi].
- Narin, İ. (2019). Örgütsel güven ve iş tatmininin örgütsel bağlılık ile ilişkisi: Kamu'da örnek bir uygulama [Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi].
- Nazghlchy, A. (2017). Facebook alım ve satım gruplarında güven oluşumu: Karadeniz Teknik Üniversitesi örneği [Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi].
- Okur, F. (2016). Örgütsel sessizlik ve örgütsel güven arasındaki ilişkinin incelenmesi: Tekstil sektöründe bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi].
- Olsen, T. L. ve Tomlin, B. (2020). Industry 4.0: Opportunities and challenges for operations management. *Manufacturing & Service Operations Management*, 22(1), 113-12, DOI:10.2139/ssrn.3365733
- Omarov, A. (2009). Örgütsel güven ve iş doyumu: Özel bir sektörde uygulama [Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi].
- Onday, O. (2019). Japan's society 5.0: Going beyond Industry 4.0. *Business and Economics Journal*, 10(2), 1-6.
- Oran, F. Ç. (2018). Liderlik tarzlarının örgütsel güven ve etik dışı davranışların ifşasına (Whistleblowing) etkisi: Uygulamalı bir çalışma [Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi].
- Otluoğlu, E. (2009). Davranışsal finans çerçevesinde aşırı güven hipotezinin test edilmesi: İMKB'de bir uygulama [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Özdemir, G. (2018). Türk modernleşmesi ve toplumsal güven inşası [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Özdemir, Ö. (2015). Hizmetkâr liderliğin lidere duyulan güven aracılığı ile işe adanmışlık üzerindeki etkisi [Doktora Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi].
- Özdemir, R. (2019). Örgütsel güven ve örgütsel adalet algısının işgören performansı üzerindeki etkisi [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi].
- Özden, C. (2021). Consumer acceptance of cryptocurrency: Integrating amount of information, trust and risk into the technology acceptance model [Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi].
- Özen, Ş. (2000). " Türk Yönetim/Organizasyon Yazınında Yöntem Sorunu: Kongre Bildirileri Üzerine Bir İnceleme. *Doğu Akdeniz Üniversitesi Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 89-118.
- Özkan, Z. Ö. (2009). Kuruma duyulan güven ve öz yeterlilik inancının kurumsal bağlılıkla olan ilişkisi: Kablo ve bakır üretim sektöründe bir uygulama [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Özmen, Ö. (2016). Liderlik tarzları ve örgütsel güven arasındaki ilişki: AGT ağaç San.ve Tic. A.Ş. firmasında bir alan araştırması [Yüksek Lisans Tezi, Nişantaşı Üniversitesi].
- Özmen, S. Y. (2012). Analysis of organizational trust dimensions [Yüksek Lisans Tezi, Yaşar Üniversitesi].
- Öztürk, E. B. (2011). Farklı kültürlerde çalışanlar arası güven sürecinin karşılaştırmalı bir analizi [Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi].
- Öztürk, M. (2016). Etik liderlik, lidere güven ve işgören performansı arasındaki karşılıklı ilişkiler üzerine: Ampirik bir çalışma [Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi].
- Öztürk, S. (2015). İnternette alışverişe yönelik güven ve bağlılığın kişisel etkenler ile çok kanallı-Tek kanallı perakendecilik modelleri açısından incelenmesi [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Paçacı, Y. (2019). Mediating effect of organizational trust and knowledge sharing behavior on the

- relationship between organizational justice and contextual performance: A case of auditing sector [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Potočan, V., Mulej, M. ve Nedelko, Z. (2020). Society 5.0: Balancing of Industry 4.0, economic advancement and social problems. Kybernetes.
- Reçica, L. (2017). Örgüte güven, iş tatmini ve işten ayrılma niyeti arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Reyhanoğlu, M. (2007). AR-GE iş birliklerinde güven: Ankara'daki teknoparklarda faaliyet gösteren işletmelerde bir araştırma [Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi].
- Sadykova, G. (2014). Örgütsel güven oluşturmada manipülasyon tekniklerinin etkisi: Türkiye – Tataristan karşılaştırması [Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi].
- Sağlam, B. Ç. (2016). Tüketicilerin markaya duyduğu güven, marka bağlılığı ve satın alma ilişkisi ve bir uygulama [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi].
- Sakallı, S. Ö. (2015). Örgütsel adalet ile örgütsel güven ilişkisinde kişilik özelliklerinin düzenleyici rolü ve bir alan araştırması [Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi].
- Salgues, B. (2018). Society 5.0: industry of the future, technologies, methods and tools. John Wiley & Sons.
- Sancak, F. M. (2017). Uluslararası endüstriyel pazarlarda müşteri memnuniyeti, güven ve sadakat ilişkileri: Dikkan Firması örneği [Yüksek Lisans Tezi, Yaşar Üniversitesi].
- Sanğu, N. B. (2019). Online satın almada kişiselleştirilmiş bilgi iletişiminin güven tutumu üzerine etkisi: Üniversite öğrencileri üzerine bir uygulama [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Sapienza, P., Toldra-Simats, A. ve Zingales, L. (2013). Understanding trust. The Economic Journal, 123(573), 1313-1332.
- Saruhan, N. (2013). The role of trust in organization in the relationship between resistance to change and communication. The moderating effects of organizational justice and psychological capital on this relationship [Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Sayan, Z. (2018). Lojistik, pazarlama ve üretim arasındaki içsel entegrasyonun, tedarik zincirinin süre odaklı performansına etkisi algısının ölçülmesi: Güven ve bilgi teknolojilerinin aracı değişken rolü [Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi].
- Sayın, U. (2009). Güven: İşletmelerde algılanan örgütsel adalet ve iş tatmini arasındaki ilişkide bir aracı-bir uygulama [Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi].
- Semerciöz, F. (2000). İşletmeler arası ilişkilerde şebeke organizasyon yapıları ve endüstriyel bölgelerdeki şebeke organizasyon yapısında ortaya çıkan güven ilişkisi üzerine bir araştırma [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Serdar, A. (2019). Sivil toplum örgütlerinde gönüllü çalışanların örgüt iklimi algılarının örgütsel güven üzerine etkisi [Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi].
- Sevinç, E. (2016). Örgütsel güven – örgütsel bağlılık ilişkisi: Antalya'da 4-5 yıldızlı otel çalışanları üzerine bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Nişantaşı Üniversitesi].
- Simpson, T. W. (2012). What is trust?. Pacific Philosophical Quarterly, 93(4), 550-569.
- Sipahi, E. (2019). Ortaokul öğrencilerinin siber zorbalık ve akran zorbalığı eğilimlerinin örgütsel yabancılaşma ve örgütsel güven algılarına etkilerinin incelenmesi: Ankara ili örneği [Doktora Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi].
- Soylu, İ. (2017). Örgütsel güven ile lider-üye etkileşiminin örgütsel sağlık üzerindeki etkisi: Özel okullar üzerine bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi].
- Şahin, S. (2013). Overconfidence and bubbles in experimental asset markets [Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi].

- Şahin, T. (2017). Örgütsel değişimin çalışanların güven ve bağlılık düzeyleri üzerindeki etkisi ve bir uygulama [Doktora Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi].
- Şahin, T. (2019). Yatırımcı duyarlılığında tüketici güven endeksi ile döviz kuru ilişkisi: Türkiye örneği [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi].
- Şahinli, H. (2018). Çokuluslu örgütlerde liderlik tarzları ile lidere güven ve örgütsel vatandaşlık davranışı ilişkisi: NATO örneği [Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi].
- Şen, Ö. (2017). Online alışverişte satın alma davranışının planlı davranış teorisi, teknoloji kabul modeli, yenilik yayılım kuramı, tüketici alışkanlıkları ve güven faktörleriyle incelenmesi [Doktora Tezi, Haliç Üniversitesi].
- Şimşek, A. (2021). Kişiler arası güven ve psikolojik iyi oluşun çalışan performansına etkileri [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi].
- Tahmaz, E. (2018). İnsan kaynakları yönetimi ve örgütsel güven: Konuyla ilgili bir araştırma [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Taş, D. D. (2018). Aile işletmelerinde profesyonel yöneticilere duyulan güven [Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi].
- Taykurt, Ö. (2006). Türk bankacılık sektöründe güven krizi [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi].
- Tekingündüz, S. (2012). Örgütsel bağlılık üzerinde örgütsel güven ve iş tatmininin etkisinin belirlenmesine yönelik bir alan çalışması [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi].
- Temel, M. (2018). Tüketicilerin algıladığı marka imajı, markaya duyulan güven ve marka bağlılığı ilişkisi: Bir alan araştırması [Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi].
- Toffler, A. (1981). Şok: Geleceğin Korkusu, Toffler, Çev: Selami Sargut, Altın Kitap Yayınevi.
- Toker, I. D. (2020). Zaman perspektifi ile işe adanmışlık ve örgütsel güven ilişkisinin incelenmesi: Adana Organize Sanayi Bölgesi'nde bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi].
- Tokgöz, E. (2012). Örgütsel güven, örgütsel özdeşleşme ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişki [Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi].
- Toksoy, B. (2019). Girişimci kişilik özelliklerinin girişimcilik niyetine etkisinde stratejik güven ve ortak değerlerin moderatör rolü üzerine bir araştırma [Doktora Tezi, İstanbul Okan Üniversitesi].
- Toplu, F. (2018). Örgüt güvenlik ikliminin örgütsel özdeşleşmeye etkisinin örgüte güven bağlamında araştırılması ve bir uygulama [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi].
- Turan, M. F. (2017). Örgütsel sessizlik ile örgütsel güven arasındaki ilişkinin incelenmesi: Ağrı örneği [Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi].
- Tursun, M. (2017). Örgütsel güven-örgütsel bağlılık ilişkisi: İstanbul ilinde karayolu ulaştırma sektörü üzerinde bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Nişantaşı Üniversitesi].
- Türksen, B. (2020). Örgütlerde algılanan resmi olmayan iletişim, güven ve şeffaflık kültürünün örgüt içi iletişim üzerindeki etkisinin incelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi].
- Tüzün, İ. K. (2006). Örgütsel güven, örgütsel kimlik ve örgütsel özdeşleşme ilişkisi, uygulamalı bir çalışma [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi].
- Uçan, Ö. C. (2020). The role of reliability, trust and brand loyalty on e-commerce purchase intention [Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi].
- Uluceviz, M. (2011). Endüstriyel pazarlarda, alıcı-satıcı ilişkilerinde, tedarikçiden duyulan memnuniyeti sağlamada, güven ve hizmet kalitesinin rolü: Bir ampirik araştırma [Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Uray, M. (2014). Müşteri odaklılık ve örgütsel güven ilişkisinde örgütsel özdeşleşme ve örgütsel bağlılığın aracılık rolü ve bir araştırma [Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi].

- Uslu, O. (2017). Babacan liderlik algısı ve yöneticiye güven ilişkisinde kültürel değerlerin etkisi [Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi].
- Uysal, D. (2019). Yapıcı sapkın iş yeri davranışlarının örgütsel güven, algılanan örgütsel destek ve öz yeterlik açısından incelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Çankırı Karatekin Üniversitesi].
- Uz, O. (2006). T. C. Kamu sektöründe yönetici-yönetilen ilişkilerinde iletişim ve güven [Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi].
- Üstün, F. (2015). Örgütlerde sıklık-esneklik boyutunun örgütsel güven, kurumsal girişimcilik ve firma performansına etkisi: Türkiye'nin öncü sanayi işletmeleri üzerine bir araştırma [Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi].
- Vanlı, O. (2019). The effects of conflict at work on eudaimonic and hedonic well-being of the employees: Psychological empowerment, conflict management styles and trust to supervisor as moderators [Doktora Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi].
- Vergili, G. (2019). Sosyal medya ağ firmalarının değerlemesi: Twitter uygulaması [Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi].
- Yaghobi, A. (2008). Impact of information type in trust formation [Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Yağcı, E. (2020). Toksik liderliğin yöneticiye güven aracılığı ile örgütsel sessizlik üzerindeki etkisi [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Yahya, Y.M. (2016). The sequential impact of charismatic leadership and organizational confidence in knowledge work [Yüksek Lisans Tezi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi].
- Yakın, B. (2017). Örgütsel güven, örgütsel özdeşleşme ve örgütsel sinizm ilişkisi [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi].
- Yalçın, S. (2014). Aşırı güven ve borç düzeyi ilişkisi: BİST inşaat sektöründe ampirik bir inceleme [Yüksek Lisans Tezi, Gümüşhane Üniversitesi].
- Yalçın, Y. E. (2017). Sosyal medya odaklı marka topluluklarının marka güven ve sadakatine etkisi [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Yalçınkaya, M. (2007). Yöneticilerin iletişim becerilerinin çalışanların yaratıcılıklarının ortaya çıkması, yöneticiye güven ve örgütte iş birliği ruhunun gelişmesine etkisinin incelenmesi: Kütahya porselen ve cam sektöründe bir uygulama [Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi].
- Yanık, O. (2014). Ahlaki liderliğin çalışanların iş tatminine, örgütsel bağlılığına ve işten ayrılma niyetine etkisi: Örgütsel güven ve örgütsel adalet algısının aracı rolü [Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi].
- Yaşar, M. A. (2021). Trust in family context: The case of Turkey [Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi].
- Yıldırım, E. Ş. (2018). İşletmelerde örgüt kültürü, örgütsel güven ve örgütsel bağlılık arasındaki ilişki: Hatay ilinde bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi].
- Yıldız, B. (2015). Tedarik zinciri yönetiminde güven, bilgi paylaşımı ve yeniliğin işletme performansına etkisi [Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi].
- Yıldız, H. (2015). Pozitif psikolojik sermaye, örgütsel güven ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi: Bir alan araştırması [Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi].
- Yıldız, O. (2006). Gençliğin markaya duyduğu güven marka sadakatı ilişkisinin belirlenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi].
- Yıldız, P. (2019). Örgütsel bağlılık üzerinde örgütsel güven ve örgütsel iletişimin etkisini belirlemeye yönelik bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Yılmaz, A. (2014). Elektronik ticarete güven ve sadakate etki eden faktörler: Bir uygulama [Yüksek

- Lisans Tezi, Gebze Teknik Üniversitesi].
- Yılmaz, A. (2017). Kümelerdeki firmalar arası iş birliği ve güven oluşumu: Konya'da faaliyet gösteren küme üyelerine yönelik bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]
- Yılmaz, C. (2014). Örgütsel güven ile tükenmişlik arasındaki ilişkide algılanan örgütsel özdeşleşmenin aracılık etkisi: Uygulamalı bir çalışma [Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi].
- Yılmaz, F. (2018). Mobbingin örgütsel güven ve işten ayrılma niyeti üzerine etkisi [Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi].
- Yılmaz, R. H. (2010). Takım üyelerinin güven duygusu ve verimlilikleri arasındaki ilişkiler [Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi].
- Yücel, P. Z. (2006). Örgütsel güven ve iş tatmini ilişkisi ve bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Yüksel, A. H. (2007). The attitudes of purchasing managers working at the leading manufacturing enterprises in Turkey towards supply chain collaboration: a proposed model based on inter-organizational trust, information sharing and commitment [Doktora Tezi, Işık Üniversitesi].
- Yüksel, C. (2018). Otelcilik sektöründe örgütsel güven algısı ve örgütsel bağlılık ilişkisi: İstanbul 4 ve 5 yıldızlı konaklama işletmeleri çalışanları örneği [Yüksek Lisans Tezi, Nişantaşı Üniversitesi]
- Zengin, İ. G. (2021). Understanding big data effects on buying intention through usefulness, risk and trust perceptions of consumers towards websites [Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi].
- Zengin, S. (2017). Psikolojik sözleşme ve örgütsel güven arasındaki ilişki: Antalya ilinde faaliyet gösteren katılım bankaları üzerine bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi].

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The basic schema of Society 5.0 is based on collecting data from the “real world” and processing it by computers and applying the results in the real world. This actually reminds us of itself through examples we know: It is like air conditioning units adjusting the temperatures of places, trains running on time and using many electrical/electronic devices. Naturally, what makes Society 5.0 different in this case? The question comes to mind. Details and functional integration apply to the answer. For example, it can be defined as keeping only the used part warm, not the whole house, by smart devices, and ensuring comfort in an integrated way of all systems in the field of energy, transportation, medical care, shopping, education and business (Deguchi et al., 2020). As a concept that is not easy to define, trust is; According to some, it is a ritual that is necessary for the whole universe (Simpson, 2012), according to others, compliance with your own conditions and values (Sapienza et al., 2013) when used in the sense of approval, or the freedom of individuals to respect the self-confidence of individuals / employees in the organization when considered in terms of professional business life. can be defined as providing (Baier, 2013). Athos and Pascale (2000: 65) draw attention to Matsusistha's approach, which enumerates trust, righteousness, harmony and cooperation, efforts to heal, kindness and humility, adjustment, similarity and similar spiritual efforts. In this study, the meaning of the concept of trust for Society 5.0 will be discussed, and the equivalent of trust in Turkey will be questioned on business organizations, and it will be tried to reveal to what extent it is ready for 5.0.

Materials and Methods

Theses; research design, data collection and data analysis Evaluation of the stages of 24 was evaluated in detail. The evaluation method used is described by Özen (2000) “Turkish Management Organization The Problem of Method in His Literature: A Review on Congress Papers” 3 main working hats and this working principle past. In addition, the privileges and privileges of the scales belonging to their owners interview evaluations were also taken from the same source as they were. When the theses carried out between 2000-2021 (193 theses) are divided according to the Department/sciences, there are 123 theses in the field of Management and Organization, 59 in the field of Production Management and Marketing, and 12 in the field of Accounting and Finance. Although the titles of organization and management are chosen from time to time for those who are in the field of Management and Organization, related / intertwined studies appear more intensely. In Production Management and Marketing studies, there is a 54 to 5 distribution in favor of Marketing, and studies on the supply chain are included in Production Management. The lastly defined studies are entirely related to the field of Finance; crisis, economic indicators, stock market etc. Includes field reviews.

Findings

It is seen that trust is an important tool and determinant of environmental factors affecting organizations. In addition, it is seen that concepts such as democracy, justice, equality, occupational safety and human resources, which are discussed in the context of trust, are directly related to trust, in other words, their existence affects the existence of trust, and the existence of trust also affects them. In studies conducted on more than one concept, although the relationship between the concept/factor and the field of study is occasionally included in the results, it is understood that there is a correlation between trust and trust, no matter what factor it is. In the evaluation of the manager and the leader, it is seen that the employees place trust in the first place, and the relationship of trust with other factors is revealed. For example, it is seen that justice and merit come to the fore in the formation of trust in the manager, and trust gains importance for management and leadership typologies. However, it is understood that it is not possible to interpret directly between leadership types and trust, since the studies on leadership and trust are not numerically sufficient. In addition to the behavior styles of the manager, it is seen that the relationship and communication styles with the employees have a remarkable role in the perception and evaluation of trust. The fact that trust is a basic need for individuals as well as its social and organizational necessity, and its indispensability for sustainability and commitment is again a common result of the researches. Again, one of the important issues that researches emphasize in common is that negativities and abrasive behaviors and attitudes in the organization cause loss of trust between employees and between employees and managers.

Discussion

As a matter of fact, it can be said that the trust remains at a very low level in the bond established by the institutions and the environmental factors affecting the institutions, and this level of inadequacy is remarkable in terms of social structure, despite the sectoral and organizational differences in making transactions and establishing relationships. In some studies, the high level of trust between the employee and the manager is expressed, but in a significant part of the studies, parametric relationships built on significance do not allow to go beyond the meaningfulness of the relationship. Positivity can be defined as an interpretative situation rather than a hypothetical finding. Although the number of studies carried out on species related to trust is not very high, it would not be wrong to say that the insufficiency of trust presents similar situations in terms of species.

In this context, in order for the trust factor, which is necessary and decisive for Society 5.0, to have a social equivalent, significant improvements should be made in the relevant variables and parameters, especially in the organizations. The transparency, sharing and competence that insecure individuals and groups, institutions and organizations associated with individuals should gain, in this context, complement the existence of trust.